

Економічні науки

УДК 657.6

Радіонова Наталія Йосипівна

*доктор економічних наук, професор кафедри обліку і аудиту
Київський національний університет технологій та дизайну*

Радионова Наталья Иосифовна

*доктор экономических наук, профессор кафедры учета и аудита
Киевский национальный университет технологий и дизайна*

Radionova Natalia

*Doctor of Economic Sciences,
Professor at the Department of Accounting and Audit
Kyiv National University of Technologies and Design*

Тищенко Світлана Володимирівна

*магістрант кафедри обліку і аудиту
Київського національного університету технологій та дизайну*

Тищенко Светлана Владимировна

*магистрант кафедры учета и аудита
Киевского национального университета технологий и дизайна*

Tishchenko Svetlana

*Master of the Department of Accounting and Audit of the
Kyiv National University of Technologies and Design*

**МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ
ЗАПАСІВ
МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ПРОВЕДЕНИЯ АУДИТА
ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ЗАПАСОВ**

METHODOLOGICAL BASIC FOR CONDUCTING AN INVENTORY AUDIT

Анотація. Досліджено методику аудиту виробничих запасів. Розкрито економічну сутність запасів відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». Висвітлено завдання аудиту, які допоможуть аудитору досягти поставлених цілей. Визначено порядок проведення аудиту виробничих запасів, складено план та програму аудиту виробничих запасів. Удосконалено методику проведення аудиту завдяки виділенню методичних прийомів і процедур, що забезпечують комплексне дослідження операцій з виробничими запасами в процесі аудиту.

Ключові слова: виробничі запаси, оцінка запасів, перевірка запасів, план аудиту, програма аудиту.

Аннотация. Исследовано методику аудита производственных запасов. Раскрыта экономическая сущность запасов согласно Положению (стандарту) бухгалтерского учета 9 «Запасы». Отражены задания аудита, которые помогут аудитору достичь поставленных целей. Определенно порядок проведения аудита производственных запасов, составлен план и программа аудита производственных запасов. Усовершенствована методика проведения аудита благодаря выделению методических приемов и процедур, обеспечивающих комплексное исследование операций с производственными запасами в процессе аудита.

Ключевые слова: производственные запасы, оценка запасов, проверка запасов, план аудита, программа аудита.

Summary. The article studied the method of auditing inventory. The economic nature reserves in accordance with the provisions of Accounting

Standard 9 “Inventories”. The article presents a tasks that will help the auditor goals. The order of audit of inventories is defined, the plan and the program of auditing inventory is made. Methods of production supplies audit are improved by means of specification of methodic devices and procedures, securing complex investigation of operations with production supplies in the process of audit.

Key words: *inventory, inventory estimation, checking inventory, audit plan, audit program.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку бізнесу, особливої уваги набуває питання аудиту суб’єктів господарської діяльності. Аудит має торкатися всіх процесів діяльності, в тому числі й виробничих запасів. Адже запаси в цілому є важливим компонентом оборотних активів. Але часто виникають труднощі з правильною організацією облікового процесу. Тому актуальною проблемою на сьогодні є перевірка правильності, своєчасності та законності ведення обліку виробничих запасів.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Питання аудиту виробничих запасів висвітлюють у своїх працях українські вчені, зокрема В.П. Пантелеєв, В.Я. Савченко, Б.Ф. Усач, Н.І. Гордієнко [1], О.С. Роєва [3], М.І. Скрипник, О.О. Григоревська, Н.Й. Радіонова [4]. Однак, попри значну кількість публікацій щодо методичних основ проведення аудиту виробничих запасів, дане питання потребує більш глибокого дослідження.

Метою дослідження є розкриття особливостей організації проведення аудиту виробничих запасів, дослідження основних етапів та удосконалення методики його проведення.

Виклад основного матеріалу. Згідно Положення (Стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», «запаси – це активи, які:

- утримуються для подальшого продажу (розподілу, передачі) за умов звичайної господарської діяльності;
- перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;
- утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством» [2].

Поняття «виробничі запаси» в бухгалтерському обліку розглядається як придбані чи самостійно виготовлені вироби, що підлягають переробці. До них належать: сировина і матеріали, купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби, паливо, тара і тарні матеріали, будівельні матеріали, матеріали, передані в переробку, запасні частини, матеріали сільськогосподарського призначення, інші матеріали.

Аудит наявності та руху виробничих запасів є важливою складовою аудиторської перевірки, яка складається із сукупності взаємопов'язаних елементів. Аудитору необхідно чітко виконувати поставлені перед ним завдання:

- перевірка фактичної наявності виробничих запасів;
- контроль за дотриманням положень облікової політики з питань обліку виробничих запасів;
- встановлення правильності визначення первісної оцінки виробничих запасів;
- перевірка коректності документування операцій, пов'язаних з наявністю, зберіганням та рухом виробничих запасів;
- дотримання правильності відображення на відповідну звітну дату узагальненої інформації у формах фінансової звітності [4].

Першим та найбільш важливим етапом проведення аудиторської перевірки є планування. Метою планування є привернення уваги аудитора до найважливіших напрямків аудиту, виявлення всіх можливих проблем. На даному етапі аудитор розробляє загальний план та програму аудиту [3].

План аудиту – це документ, який містить характер, час та обсяг аудиторських процедур. Складений план аудиту має бути задокументований. Приклад плану аудиту виробничих запасів наведено в табл. 1.

Таблиця 1

План аудиту виробничих запасів

Організація, що перевіряється _____

Період аудиту 07.08.2020-14.08.2020

№	Заплановані види робіт	Період проведення	Виконавець
1	Збір даних щодо фактичної наявності та стану збереження виробничих запасів	07.08.2020	Іваненко І.І.
2	Перевірка документального оформлення договорів про матеріальну відповідальність на підприємстві	08.08.2020	Іваненко І.І.
3	Контроль організації аналітичного обліку надходження виробничих запасів	09.08.2020	Іваненко І.І.
4	Уточнення та контроль правильності оформлення надлишків та нестач виробничих запасів	10.08.2020	Іваненко І.І.
5	Уточнення та контроль за правильністю відображення залишків виробничих запасів	11.08.2020	Іваненко І.І.
6	Перевірка точності відображення залишків виробничих запасів	12.08.2020	Іваненко І.І.
7	Збір даних щодо відповідності даних аналітичного обліку виробничих запасів з бухгалтерськими регістрами та фінансовою звітністю	13.08.2020	Іваненко І.І.
8	Узагальнення результатів перевірки	14.08.2020	Іваненко І.І.

Джерело: складено автором на основі [1; 4]

На підставі плану аудиту аудитор складає програму перевірки. Програма аудиту являє собою детальний перелік процедур, які необхідні для реалізації плану. Програму аудит слід також, як і план аудиту, оформляти

документально. Приклад оформлення програми аудиту виробничих запасів наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Програма перевірки виробничих запасів

Організація, що перевіряється _____

Період аудиту 07.08.2020-14.08.2020

№	Перелік процедур (перевірок)	Період проведення аудиту	Виконавець	Назва робочих документів	Примітки
1	2	3	4	5	6
1	Фактична наявності та стану збереження ТМЦ	07.08.2020	Іваненко І.І.	Відомості інвентаризації	Провести інвентаризацію
2	Документальне оформлення договорів про матеріальну відповідальність на підприємстві	08.08.2020	Іваненко І.І.	Договори, трудові книжки	Нормативно-правова перевірка
3	Організація аналітичного обліку надходження ТМЦ	09.08.2020	Іваненко І.І.	Акти приймання-передачі, накладні, товарні чеки, оборотно-сальдові відомості	Вибіркова перевірка первинних документів
4	Організація аналітичного обліку списання ТМЦ	10.08.2020	Іваненко І.І.	Видаткові накладні, оборотно-сальдова відомість	Дані журналів-ордерів перевірити первинними документами
5	Правильність обліку надлишків та нестач ТМЦ	11.08.2020	Іваненко І.І.	Акт інвентаризації, оборотно-сальдова відомість	Опитати винних осіб
6	Правильність відображення залишків ТМЦ	12.08.2020	Іваненко І.І.	Оборотно-сальдові відомості	Арифметична перевірка

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6
7	Відповідальність даних обліку ТМЦ з бухгалтерськими регістрами та фінансовою звітністю	13.08.2020	Іваненко І.І.	Баланс, Оборотно-сальдові відомості (рах.20)	Зіставлення даних балансу з підсумками регістрів по рах. 20, 28
8	Узагальнення результатів	14.08.2020	Іваненко І.І.	Аудиторський звіт	Надати керівництву необхідні рекомендації

Джерело: складено автором на основі [1; 4]

Наступним етапом аудиту виробничих запасів є з'ясування встановленої методики оцінки запасів. Необхідно перевірити, чи придбані або виготовлені товарно-матеріальні цінності зараховуються на баланс за первісною вартістю. Під час аудиту операцій з надходження матеріальних цінностей в першу чергу перевіряється своєчасність і правильність складання первинних документів:

- первинні облікові документи складаються на паперових носіях і містять такі реквізити: назву документа, дату і місце складання, назву підприємства, зміст та обсяг господарської операції, посади осіб відповідальних за здійснення операції, особистий підпис;
- інформація, що міститься у прийнятих до обліку первинних документах, систематизується в реєстрах синтетичного та аналітичного обліку шляхом подвійного запису їх на рахунках;
- під час надходження товарно-матеріальних цінностей на підприємство складаються типові форми первинного обліку запасів.

Після цього, перевіряється порядок витрачання і списання виробничих запасів. Списання запасів з балансу, згідно П(С)БО 9 відбувається у таких випадках: відпускання у виробництво, реалізація за грошові кошти, передача

до статутного капіталу іншого підприємства, безоплатна передача, списання через витрати від стихійного лиха, списання недостач у межах норм і понад норми природного убутку. При аудиті списання запасів перевіряється наявність та правильність заповнення відповідних документів: актів на списання запасів, накладних, довіреностей, вимог на відпущення матеріалів, відомостей обліку видачі матеріалів. Наступним етапом є перевірка методу оцінки запасів під час їх списання [1, с. 84-86].

На заключному етапі аудиту операцій із запасами аудиторі необхідно звернути увагу на розкриття інформації про запаси у звітності підприємства-замовника за напрямками: методи оцінки запасів; балансову (облікову) вартість запасів у розрізі окремих класифікаційних груп; балансову (облікову) вартість запасів, які відображені за чистою вартістю реалізації; балансову (облікову) вартість запасів, переданих у переробку, на комісію, в заставу; суму збільшення чистої вартості реалізації, за якою проведена оцінка запасів.

Висновки. Запаси є однією з домінуючих частин активів, тому їх аудит є досить важливим для збереження та раціонального використання. Частіше за все, основну частину всіх запасів складають виробничі запаси. Тому при аудиті виробничих запасів потрібно здійснювати контроль за дотриманням всіх вимог чинного законодавства, перевірити точність оцінки запасів, зібрати дані щодо руху запасів та проконтролювати дотримання обраних на підприємстві методів обліку виробничих запасів протягом досліджуваного періоду. У ході дослідження було складено план та програму аудиту виробничих запасів, що сприятимуть оптимізації методики проведення аудиту, оскільки дозволять найбільш точно та у встановлені терміни провести необхідні аудиторські процедури та надати обґрунтований звіт аудитора.

Література

1. Гордієнко Н.І. Аудит: методика і організація: навч. посібн. / Н.І. Гордієнко, О.В. Харламова, Ю.І. Мізік, О.О. Конопліна. Х.: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2017. 319 с.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 9 «Запаси» № 246 від 20.10.1999 р., зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
3. Роева О.С. Аудит виробничих запасів підприємства / О.С. Роева // Економічні студії. 2018. № 2(20). С. 153-158.
4. Скрипник М.І. Удосконалення організації і методики аудиту виробничих запасів на підприємстві / М.І. Скрипник, О.О. Григоревська, Н.Й. Радіонова // ISSN 1994-1749. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2016. № 2-3(35). С. 378-398.